

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ
ТА КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ
ТА КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 9 від 23.05.2012 р.)*

**Харків
2012**

Програма навчальної дисципліни “Правова інформація та комп’ютерні технології в юридичній діяльності” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.03040101 “Правознавство”) / уклад.: В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 13 с.

У к л а д а ч і: В. Г. Іванов,
В. В. Карасюк,
М. В. Гвозденко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 27.04.2012 р.)*

I. ВСТУП

Комп'ютерні технології ефективно застосовуються сучасними юристами в роботі та виступають основним засобом удосконалення її організації.

Метою вивчення дисципліни “Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності” є формування у студентів-юристів теоретичних знань і практичних навичок ефективного використання комп'ютерних і інформаційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності через умілу роботу з електронними документами та мережними ресурсами, електронними джерелами навчання, офісним програмним забезпеченням, мережними технологіями і спеціалізованими програмними пакетами та базами даних правового призначення.

Актуальність і новизна дисципліни визначаються необхідністю вирішення важливих завдань інформатизації права, з одного боку, і правозабезпечення інформатизації – з другого.

Вивчення цієї дисципліни підвищить якість різних форм юридичної практики, правничі компетенції фахівців у даній галузі.

Програма навчальної дисципліни включає наступні положення: поняття про предмет і зміст правової інформації та правової інформатики, методологію і конкретні методи застосування й використання комп'ютерних технологій у юридичній діяльності.

Предметом виступають сучасні інформаційні технології та можливості їх застосування в юридичній діяльності, а також процеси взаємодії права та інформатики.

Передбачаються такі форми навчання, як лекції, практичні заняття, консультації, індивідуальна наукова робота. Підсумковою формою контролю є залік, який дозволяє оцінити ступінь засвоєння теоретичних знань предмета і умінь використовувати їх при вирішенні конкретних прикладних завдань правового та загального змісту.

Важливе місце у навчальному процесі посідають практичні заняття у комп'ютерних класах, які дозволяють студентам закріпити та поглибити теоретичні положення, викладені на лекціях, а також практичні навички і знання, отримані ними самос-

тійно при роботі з рекомендованою літературою і пакетами прикладних програм. Уповодж навчання забезпечується вільний доступ до комп'ютерних класів для індивідуальної та самостійної роботи.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати зміст понять “правова інформація” і “правова інформатика”, базові комп'ютерні технології підготовки і транспортування правових документів, можливості використання пакета Microsoft Office для створення та аналізу юридичних документів підвищеної складності, основи захисту комп'ютерної інформації, технічні та юридичні аспекти електронного цифрового підпису, законодавчі акти, які регулюють електронний документообіг; організацію та прийоми пошуку інформації у загальноправових базах даних; основи використання комп'ютерних технологій у нотаріальній діяльності, цивільному, кримінальному та адміністративному судочинствах; методи пошуку інформації у бібліотечних системах; принципи доступу до інформації у локальних і глобальній комп'ютерних мережах; перспективні напрямки розвитку інформаційних технологій у правознавстві;

уміти застосовувати MS Word при створенні юридичних документів підвищеної складності; здійснювати вибір, аналіз, групування та узагальнення даних із використанням звідних таблиць, списків і баз даних табличного процесора MS Excel, використовувати цей процесор для статистичної обробки даних і прогнозування; організувати захист інформації на комп'ютері й у локальній мережі засобами операційної системи та спеціальних програм кодування; сканувати та розпізнавати дані, представлені на паперових носіях; застосовувати програмні засоби створення електронного цифрового підпису і перевірки дійсності підписів на отриманих документах; виконувати пошук нормативних документів у загальноправових базах даних; створювати електронні презентації; організовувати пошук інформації у глобальній мережі Internet.

ЗМІСТ

Розділ 1. ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМ ПАКЕТА MICROSOFT OFFICE

1. Правова інформація та правова інформатика

Інтеграція права й інформатики: прикладний та змістовний аспекти. Правова інформатика. Поняття “правова інформація”, її законодавче визначення. Математичні моделі та комп’ютерні технології в юридичній діяльності. Поняття моделі. Інформаційно-пошукові, експертні, прийняття рішень, кваліфікації злочинів та інші моделі. Національна програма правової освіти населення. Мета програми. Використання мережних технологій, електронних правових баз даних, дистанційної освіти тощо. Інформаційні системи державно-правового характеру. Визначення системи. Основні характеристики та властивості. Кримінальна юстиція як система.

2. Комп’ютерні технології у підготовці і транспортуванні юридичних документів

Інформаційний обмін. Поняття документообігу. Сучасні підходи до автоматизації документообігу. Засоби автоматизації офісної діяльності. Автоматизовані системи контролю виконання документів. Системи керування електронними документами. Огляд сучасних систем електронного документообігу. Правове регулювання сфери інформаційних документних відносин. Вимоги до систем. Створення юридичних документів. Характеристика пакета Microsoft Office. Особливості пакета. Склад пакета та стисла характеристика основних додатків: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access, персональний комунікатор Outlook, Microsoft Power Point. Додаткові утиліти пакета. Системи зв’язаних документів різних типів.

3. Застосування програм пакета Microsoft Office. Використання Microsoft Word для створення змістовно-структурованих правових документів

Створення та заповнення анкет. Форма. Види форм. Створення форми. Панель інструментів форми. Текстові поля. Типи полів. Вставка полів. Настроювання властивостей поля. Поля зі списками. Прапорці. Додавання підказувань. Границі та тіні. Захист електронної форми від змін. Створення web-форми. Друк форми. Внутрішнє та зовнішнє гіперпосилання. Комбіноване гіперпосилання.

Масові розсилки і злиття документів. Створення бланків і листів. Головний документ. Побудова джерела даних. Панель інструментів “Злиття”. Створення списку одержувачів. Створення і редагування бази даних джерела злиття. Розміщення полів даних у головному документі. Поля з відбором записів. Перевірка параметрів злиття. Виявлення помилок. Завершення злиття. Збереження і друк листів. Створення каталогів імен, адрес та інших відомостей. Налаштування і відображення каталогів. Конверти і наклейки. Створення, налаштування і друк конвертів і наклеювання для групової розсилки.

4. Аналіз та обробка правових даних у Excel

Створення і редагування таблиць. Масиви та формули масивів. Робота з масивами. Вибір і аналіз даних у списках і базах даних. Діапазон бази даних. Діапазон критеріїв. Діапазон для вивільнення. Правила завдання критеріїв. Відбір за обчислювальним критерієм. Прогнозування в Excel. Аналіз тенденцій. Відображення даних у вигляді графіків та діаграм. Аналіз і узагальнення даних за допомогою зведених таблиць. Підготовка вихідних даних. Майстер зведених таблиць. Створення структури зведеної таблиці. Формування звітів із необхідними параметрами. Групування даних. Засоби статистичної обробки даних MS Excel. Статистичні характеристики випадкових величин та їх обчислення. Підсумкова статистика. Середнє. Стандартна помилка. Медіана. Мода. Дисперсія. Експонента та ін.

Розділ 2. ЗАХИСТ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ. КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

5. Основи захисту комп'ютерної інформації

Загальне уявлення про інформаційну безпеку. Кримінальна відповідальність за порушення інформаційної безпеки. Основні види порушення інформаційної безпеки. Постулати захисту даних. Рівні захисту – правовий, організаційний, технічний. Види загроз для комп'ютерної інформації. Загроза віддаленого адміністрування. Загроза активного змісту. Загроза перехоплення чи підміни даних на шляхах транспортування. Загроза втручання в особисте життя. Загроза постачання даних неприйняттого змісту. Засоби протидії загрозам комп'ютерній інформації. Криптографічний захист інформації. Програми кодування та декодування даних. Закон України “Про захист персональних даних”. Прихована передача інформації. Методи стеганографії. Поняття про комп'ютерні злочини. Визначення, аналіз і фіксація слідів комп'ютерних злочинів.

6. Технічне та юридичне забезпечення використання електронного підпису

Електронний бізнес та електронна комерція. Поняття “електронний документ”. Закон України “Про електронний документ та електронний документообіг”. Поняття “електронний цифровий підпис” (ЕЦП). Симетричні та несиметричні методи шифрування. Поняття “дайджест-повідомлення”. Поняття криптостійкості засобів ЕЦП. Організаційне забезпечення ЕЦП. Закон України “Про електронний цифровий підпис”. Міжнародне визнання електронного підпису.

7. Інформаційно-аналітичне забезпечення законотворчої, правозастосовчої та правоосвітньої діяльності

Комп'ютерна мережа Верховної Ради України. Призначення та основні принципи побудови інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої діяльності Верховної Ради України. Загальноправові бази даних “Нормативні акти України” (НАУ), “Лига”, “Законодательство”, “Право” та ін. Система “НАУ”. Можливості системи. Пошук документів за різними критеріями. Збереження результатів пошуку. Робота з власною базою. Технологія оновлення змісту бази даних. Елементи інтелектуального пошуку. Система НАУ “Експерт”. Система МЕГА-НАУ. Призначення і структура інформації в МЕГА-НАУ. Всесвітня електронна мережа правових документів.

8. Комп'ютерні технології в юридичній діяльності

Комп'ютерні технології фіксування судового процесу. Основні програми фіксування судового процесу. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами. Електронне (віртуальне) судочинство. Комп'ютерні технології забезпечення розгляду судових справ. Єдина судова інформаційна система України. Призначення і структура системи. Система автоматизації документообігу “Діловодство”. Автоматизована система документообігу в адміністративних судах. Відеоконференц-зв'язок у судовій системі. Голосові портали в судовій діяльності. Реєстр судових рішень. Державні реєстри інформації. Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень. Нотаріальні реєстри. Автоматизована система ведення державного земельного кадастру.

Інформаційно-аналітичні системи криміналістичних обліків. Принципи введення та пошуку інформації. Системи “Фоторобот і портретна ідентифікація”, “АР”. Автоматизація судово-експертних досліджень. Система “Автоекс”. Експертиза фонограм усного мовлення, дактилоскопічна експертиза, ідентифікація почерку оператора ЕОМ тощо.

9. Мережні інформаційні технології

Глобальна комп'ютерна мережа Internet. Технологічний та соціальний аспекти. Правова характеристика базових понять мережі Internet. Пошук інформації у мережі. Типи інформаційно-пошукових систем. Словникові (пошукові указники) та класифікаційні (пошукові каталоги) системи. Пошукові портали. Складання запиту та релевантність (повнота і точність) пошуку. Новітні пошукові технології. Організація складних пошукових запитів. Бібліотечні комплекси в Internet. Автоматизований бібліотечний комплекс університету "Ірбіс". Локальні комп'ютерні мережі юридичних установ та організацій. Інформаційні сервіси у локальних мережах. Правова інформація в Internet.

III. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності: навч. посіб. / В. Г. Іванов, С. М. Іванов, В. В. Карасюк [та ін.]; за заг. ред. В. Г. Іванова. – Х.: Право, 2010, 2012. – 240 с

Правова інформатика: підруч. / за ред. В. Дурдинця, Є. Мойсеева та М. Швеця. – [2-ге вид., доповн. та переробл.]. – К.: ПанТот, 2007. – 524 с.

Основи інформатики та обчислювальної техніки: підруч. / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко; за заг. ред. В. Г. Іванова. – Х.: Право, 2012.

Хахановський В. Г. Криміналістична інформатика: курс лекцій / В. Г. Хахановський, О. М. Тебякін, Ю. В. Олішук; за заг. ред. В. Г. Хахановського. – К.: НАВСУ, 2002.

Інформатика: базовий курс. Новое издание / С. В. Симонович [и др.]. – СПб.: Питер, 2007. – 428 с.

Правова інформатика: підруч. / за ред. В. Я. Тація, Я. Ю. Кондратьєва, М. Я. Швеця. – [у 2-х т.]. – К.: Парлам. вид-во, 2004. – Т. 1. – 416 с.

Основи Інтернет-технологій: підруч. / В. М. Бредіхін, В. В. Карасюк, О. В. Карпукін, Ю. В. Міщеряков; за ред. О. В. Карпукіна. – Х.: Компанія СМІТ, 2009. – 384 с.

Брыжко В. М. е-будущее и информационное право / В. М. Брыжко, В. С. Цимбалюк, А. А. Орехов, О. Н. Гальченко; под ред. Р. А. Калюжного, М. Я. Швеца. – К.: Интеграл, 2002. – 264 с.

Гаврилов О. А. Курс правовой информатики: учеб. для вузов / О. А. Гаврилов. – М.: НОРМА, 2000. – 432 с.

Гаврилов О. А. Математические методы и модели в социально-правовых исследованиях / О. А. Гаврилов. – М.: Наука, 1980. – 183 с.

Денисова О. О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності: навч. посіб. / О. О. Денисова. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.

Коваленко М. М. Комп'ютерні віруси і захист інформації / М. М. Коваленко. – К.: Наук. думка, 1999. – 262 с.

Волеводз А. Г. Противодействие компьютерным преступлениям: правовые основы международного сотрудничества / А. Г. Волеводз. – М.: Юрлитинформ, 2002. – 496 с.

Крылов В. В. Расследование преступлений в сфере информации / В. В. Крылов. – М.: Городец, 1998. – 264 с.

Баричев С. Г. Основы сучасної криптографії / С. Г. Баричев, В. В. Гончаров, Р. Е. Серов. – М.: Гаряча Лінія-Телеком, 2001.

Вопросы кибернетики и права. – М.: Наука, 1967. – 311 с.

Правовая кибернетика. – М.: Наука, 1973.

Компьютерные технологии в юридической деятельности: учеб. и практ. пособ. / под ред. Н. Полевого, В. Крылова. – М.: Изд-во БЕК, 1994. – 304 с.

Ситник В. Ф. Основы інформаційних систем: навч. посіб. / В. Ф. Ситник [та ін.]. – [вид. 2-ге, переробл. і доповн.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с.

Береза А. М. Електронна комерція: навч. посіб. / А. М. Береза [та ін.]. – К.: КНЕУ, 2002. – 236 с.

Основы информатики та обчислювальної техніки: навч. посіб. / В. Г. Иванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко; за заг. ред. В. Г. Иванова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 328 с.

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Правова інформація та комп’ютерні технології в юридичній діяльності” / уклад.: В. Г. Иванов, С. М. Иванов, В. В. Карасюк [та ін.]. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – 48 с.

Будапештская инициатива “открытый доступ” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.sofos.org/openaccess/ru/read.shtml>. – Заглавие с экрана.

Копанова В. Бібліотека в системі наукової електронної комунікації / В. Копанова // Бібл. вісн. – 2007. – № 5. – С. 3-9.

Иванов В. Г. Інформаційно-пошукова система “Нормативні акти України”: навч.-практ. посіб. / В. Г. Иванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000. – 30 с.

Інформаційно-пошукова система “АБД – Район”: навч.-практ. посіб. з дисципліни “Правова інформація та комп’ютерні

технології в юридичній діяльності” / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000. – 44 с.

Комп’ютерні технології у підготовці юридичних документів: навч. посіб. / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 113 с.

Матеріали сайтів:

<http://www.nau.kiev.ua>;

<http://www.liga.kiev.ua>.

Матеріали сайтів:

<http://www.informjustr.kiev.ua>;

<http://www.mijust.gov.ua>;

<http://www.rada.gov.ua>.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ
ТА КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

У к л а д а ч і : ІВАНОВ Володимир Георгійович,
КАРАСЮК Володимир Васильович,
ГВОЗДЕНКО Марина Владиславівна

Відповідальний за випуск *В. Г. Іванов*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *А.В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 12.07.2012. Формат 60x84^{1/16}. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,8. Облік.-вид. арк. 0,38. Вид. № 108.
Тираж прим. Зам. № 4425. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.